

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUSMIŲ VYKDYMO KODEKSO
99 STRAIPSNIO 2 DALIES ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONSTITUCIJAI

2015 m. vasario 26 d. Nr. KT8-N4/2015

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Dainiaus Žalimo,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2015 m. vasario 12 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 1/2013 pagal pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą Nr. 1B-41/2012 ištirti, ar Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (2002 m. birželio 27 d. redakcija) 99 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

Pagal Bausmių vykdymo kodekso (2002 m. birželio 27 d. redakcija) (toliau – ir Kodeksas) 99 straipsnio 2 dalį kardomojo kalinimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų,

kurie tarpusavyje nėra sutuoktiniai ar artimieji giminaičiai, susirašinėjimas draudžiamas, tačiau pagal Kodekso 99 straipsnio 1 dalį nuteistųjų susirašinėjimas su asmenimis, kurie nėra nuteistieji, nėra ribojamas. Įstatymų leidėjas panašias situacijas (nuteistųjų, kurie nėra sutuoktiniai ar artimieji giminaičiai, tarpusavio susirašinėjimą ir nuteistųjų ir asmenų, kurie nėra nuteistieji, susirašinėjimą) be aiškaus teisinio pagrindo reglamentuoja skirtingai.

Pagal oficialiąją konstitucinę doktriną nuteistųjų teisę į susirašinėjimo neliečiamumą galima riboti tik įstatymu; ribojimas turi būti toks, kad tarp pasirinktų priemonių ir siekiamo teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo būtų protingas santykis; šiam tikslui pasiekti gali būti nustatytos tokios priemonės, kurios būtų pakankamos ir asmens teisės ir laisvės ribotų ne daugiau, negu yra būtina. Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatytas draudimas neatitinka reikalavimo, kad tarp pasirinktų priemonių ir siekiamo teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo turi būti protingas santykis, nes šiuo draudimu siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus būtų galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas nuteistųjų susirašinėjimo ribojimus (sąlygas), turi laikytis *inter alia* proporcingumo ir teisingumo principų reikalavimų.

II

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario Vitalijaus Gailiaus rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštaruja Konstitucijai. Suinteresuoto asmens atstovo pozicija grindžiama šiais argumentais.

Nuteistiesiems taikomi ribojimai yra objektyvūs laisvės atėmimo bausmės turinio elementai, be jų laisvės atėmimas netektų prasmės. Ribojimai turi būti tokie, kad būtų protingas santykis tarp pasirinktų priemonių ir siekiamo teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo. Išskirtini du įstatymų leidėjo tikslai, kurių siekiama šiuo draudimu. Visų pirma draudimo tikslas yra nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija. Be to, tokį ribojimą lemia ne vien prevencijos tikslai, bet ir pataisos įstaigos administracijos ribotos galimybės cenzūruoti tokį susirašinėjimą. Antra, draudimas susirašinėti su kitais nuteistaisiais, jeigu jie nėra sutuoktiniai ar artimieji giminaičiai, paremtas įsitikinimu, kad toks bendravimas trukdytų tinkamai nuteistojo resocializacijai. Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 41 straipsnio 2 dalies 4 punktą viena iš bausmės paskirčių yra paveikti bausmę atlikusius asmenis taip, kad jie laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų. Šio tikslo yra siekiama ir ribojant kontaktus su ta socialine nuteistųjų aplinka, kuri yra nepalanki asmenybės resocializacijai. Taip didinamas bausmės efektyvumas ir daromas teigiamas poveikis nuteistojo elgesiui.

Konstitucijos preambulėje įtvirtintas teisinės valstybės siekis suponuoja valstybės pareigą nustatyti ir užtikrinti priemones, padedančias užkirsti kelią nusikalstamiems kėsinimams ar kitokiems teisės pažeidimams ir didinančias nuteistų asmenų socialinės rehabilitacijos efektyvumą. Dėl šios priežasties draudimas susirašinėti laisvės atėmimo vietose laikomiems nuteistiesiems, kurie nėra sutuoktiniai ar artimieji giminaičiai, yra proporcingas, juo siekiama teisėtų ir visuotinai svarbių tikslų, kurių nebūtų galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis.

III

Rengiant bylą teisminiam nagrinėjimui apklaustas specialistas – Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedros vedėjas prof. habil. dr. Gintaras Švedas ir gauta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro Juozo Bernatono rašytinė nuomonė.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1. Pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas prašo ištirti, ar Konstitucijos 22 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštarauja Kodekso 99 straipsnio 2 dalis. Iš pareiškėjo prašymo argumentų matyti, kad jis ginčija Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai tiek, kiek juo draudžiamas kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, tarpusavio susirašinėjimas.

Taigi šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas tirs, ar Kodekso 99 straipsnio 2 dalis tiek, kiek joje nustatyto teisiniu reguliavimu draudžiamas kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, tarpusavio susirašinėjimas, neprieštarauja Konstitucijos 22 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Seimas 2002 m. birželio 27 d. priėmė Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso patvirtinimo įstatymą, kurio 1 straipsniu patvirtino Bausmių vykdymo kodeksą; Kodeksas įsigaliojo 2003 m. gegužės 1 d.

2.1. Kodekso 99 straipsnyje „Nuteistųjų teisė susirašinėti“, kuris yra Kodekso šeštajame skirsnyje „Specialiosios nuteistųjų, kuriems paskirtos laisvės atėmimo bausmės, teisės ir pareigos“, nustatyta:

„1. Nuteistiesiems leidžiama siųsti ir gauti neribotą kiekį laiškų.

2. Kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų, kurie tarpusavyje nėra sutuoktiniai ar artimieji giminaičiai, susirašinėjimas draudžiamas.

<...>

5. Nuteistųjų gaunami ir siunčiami laiškai gali būti prokuroro ar pataisos įstaigos direktoriaus motyvuotu nutarimu arba teismo (teisėjo) nutartimi cenzūruojami, kad būtų užkirstas kelias pažeidimams ar nusikalstamoms veikoms arba apsaugotos kitų asmenų teisės ir laisvės.“

2.2. Taigi Kodekso 99 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta nuteistųjų, kuriems paskirtos laisvės atėmimo bausmės (toliau – ir nuteistieji), teisė siųsti ir gauti neribotą kiekį laiškų, t. y. nuteistųjų teisė susirašinėti.

Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje, kurios atitiktį Konstitucijai ginčija pareiškėjas, yra nustatytas bendro pobūdžio draudimas susirašinėti tarpusavyje kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose (toliau – ir laisvės atėmimo vietos) laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai.

2.3. Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas nuteistųjų teisės susirašinėti ribojimas – nuteistųjų laiškų cenzūravimas, kuriuo siekiama užkirsti kelią pažeidimams ar nusikalstamoms veikoms arba apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves. Nustatyti šį ribojimą buvo galima trijų subjektų priimamais individualiais teisės aktais, t. y. prokuroro ar pataisos įstaigos direktoriaus motyvuotu nutarimu arba teismo (teisėjo) nutartimi. Atsižvelgiant į Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatytą draudimą susirašinėti tarpusavyje laisvės atėmimo vietose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, pagal Kodekso 99 straipsnio 5 dalį gali būti cenzūruojami laiškai, kuriuos gauna (siunčia) laisvės atėmimo vietose laikomi nuteistieji susirašinėdami su nuteistais laisvės atėmimo vietose laikomais savo sutuoktiniais ar artimaisiais giminaičiais, taip pat su visais kitais asmenimis, kurie nėra laisvės atėmimo vietose laikomi nuteistieji.

2.4. Seimas 2010 m. sausio 14 d. priėmė Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 32, 36, 51, 54, 60, 61, 66, 67, 70, 72, 76, 85, 96, 99, 100, 105, 112, 114, 118, 120, 121, 142, 143, 146, 154, 155, 165, 183 straipsnių ir kodekso 1 priedo pakeitimo ir papildymo bei 149 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą (įsigaliojo 2010 m. kovo 1 d.), kurio 14 straipsniu buvo pakeistas Kodekso 99 straipsnis. Pažymėtina, kad pareiškėjo ginčijamas Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas teisinis reguliavimas šiuo įstatymu nebuvo pakeistas, tačiau pakeista Kodekso 99 straipsnio 5 dalis.

2.4.1. Kodekso 99 straipsnio 5 dalis (2010 m. sausio 14 d. redakcija) išdėstyta taip:

„Nuteistųjų gaunami ir siunčiami laiškai pataisos įstaigos direktoriaus nutarimu arba teismo (teisėjo) nutartimi gali būti tikrinami, kad būtų užkirstas kelias nusikalstamoms veikoms ar kitiems teisės pažeidimams arba apsaugotos kitų asmenų teisės ir laisvės. Pataisos įstaigos direktoriaus nutarime ar teismo (teisėjo) nutartyje turi būti nurodomi laiškų tikrinimo pagrindai, trukmė, būdas,

asmenys, kurių siunčiami ar gaunami laiškai bus tikrinami, ir kitos aplinkybės, dėl kurių laiškus būtina tikrinti.“

2.4.2. Kaip matyti iš Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 32, 36, 51, 54, 60, 61, 66, 67, 70, 72, 76, 85, 96, 99, 100, 105, 112, 114, 118, 120, 121, 142, 143, 146, 154, 155, 165, 183 straipsnių ir kodekso 1 priedo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamojo rašto, keičiant Kodekso 99 straipsnio 5 dalį buvo siekiama sąvoką „laiškų cenzūravimas“ pakeisti į sąvoką „laiškų tikrinimas“, taip suvienodinant ją su Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo 16 straipsnyje vartojama sąvoka.

2.4.3. Pažymėtina, kad Kodekso 99 straipsnio 5 dalies (2010 m. sausio 14 d. redakcija) nuostatose yra įtvirtintas nuteistųjų teisės susirašinėti ribojimas – nuteistųjų laiškų tikrinimas, kuriuo siekiama užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms ar kitiems teisės pažeidimams arba apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves. Pažymėtina ir tai, kad šio ribojimo pagrindai, trukmė, būdas, asmenys, kurių siunčiami ar gaunami laiškai bus tikrinami, ir kitos aplinkybės, dėl kurių laiškus būtina tikrinti, turi būti nustatyti pataisos įstaigos direktoriaus nutarime arba teismo (teisėjo) nutartyje. Atsižvelgiant į Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatytą draudimą susirašinėti tarpusavyje laisvės atėmimo vietose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, pagal Kodekso 99 straipsnio 5 dalį (2010 m. sausio 14 d. redakcija) gali būti tikrinami laiškai, kuriuos gauna (siunčia) laisvės atėmimo vietose laikomi nuteistieji susirašinėdami su nuteistais laisvės atėmimo vietose laikomais savo sutuoktiniais ar artimaisiais giminaičiais, taip pat su visais kitais asmenimis, kurie nėra laisvės atėmimo vietose laikomi nuteistieji.

2.4.4. Palyginus Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju šio Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje (2002 m. birželio 27 d. redakcija), pažymėtina, kad:

- ir nuteistųjų laiškų cenzūravimo, ir jų tikrinimo tikslai yra tie patys – užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms ar kitiems teisės pažeidimams arba apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves;

- ir nuteistųjų laiškų cenzūravimas, ir jų tikrinimas taikomas individualių teisės aktų (nutarimo ar nutarties) pagrindu;

- kitaip nei Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje (2002 m. birželio 27 d. redakcija), Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) nustatyti reikalavimai individualiems teisės aktams, kurių pagrindu gali būti taikomas nuteistųjų laiškų tikrinimas: juose turi būti nurodyti laiškų tikrinimo pagrindai, trukmė, būdas, asmenys, kurių siunčiami ar gaunami laiškai bus tikrinami, ir kitos aplinkybės, dėl kurių laiškus būtina tikrinti.

2.4.5. Apibendrinant Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad:

- nuteistųjų laiškų tikrinimas yra jų teisę susirašinėti ribojanti priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms ar kitiems teisės pažeidimams arba apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves;

- ši priemonė yra taikoma įstatymo įgaliotų subjektų (pataisos įstaigos direktoriaus arba teismo (teisėjo)) priimtų individualių teisės aktų pagrindu;

- ši priemonė yra taikoma konkrečioms asmenims, atsižvelgiant į aplinkybes, dėl kurių laiškus būtina tikrinti;

- ši priemonė yra laikino pobūdžio.

3. Pažymėtina, kad kitose Kodekso nuostatose yra įtvirtintos ir kitos priemonės, kuriomis gali būti ribojama nuteistųjų teisė susirašinėti.

3.1. Kodekso 119 straipsnio „Pataisos įstaigos direktoriaus teisės nuteistųjų neteisėtų grupinių veiksmų, šiurkščiai pažeidžiančių pataisos įstaigos vidaus tvarką, atveju“ 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad jei nuteistieji imasi neteisėtų grupinių veiksmų, šiurkščiai pažeidžiančių pataisos įstaigos vidaus tvarką, pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas, pranešęs Kalėjimų departamento direktoriui arba jį pavaduojančiam pareigūnui ir prokurorui, turi teisę įsakymu laikinai sustabdyti „nuteistųjų laiškų siuntimą, taip pat gautų laiškų, pašto bei perduodamų siuntinių ir smulkiųjų paketų su spauda įteikimą nuteistiesiems“.

Taigi šiuo teisiniu reguliavimu nustatyta pataisos įstaigos direktoriaus arba jį pavaduojančio pareigūno teisė įsakymu apriboti *inter alia* pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų teisę susirašinėti, t. y. laikinai sustabdyti nuteistųjų laiškų siuntimą ir gautų laiškų įteikimą nuteistiesiems, jei nuteistieji imasi neteisėtų grupinių veiksmų, šiurkščiai pažeidžiančių pataisos įstaigos vidaus tvarką. Atsižvelgiant į Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatytą draudimą susirašinėti tarpusavyje laisvės atėmimo vietose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, pagal Kodekso 119 straipsnio 1 dalies 1 punktą gali būti laikinai sustabdomas pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų laiškų siuntimas ir gautų laiškų įteikimas jiems, t. y. susirašinėjimas su laisvės atėmimo vietose laikomais jų sutuoktiniais ar artimaisiais giminaičiais, taip pat su kitais asmenimis, kurie nėra laisvės atėmimo vietose laikomi nuteistieji.

Pažymėtina, kad Kodekso 119 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytas laikinas pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų laiškų siuntimo ir gautų laiškų įteikimo šiose įstaigose laikomiems nuteistiesiems sustabdymas yra:

- nuteistųjų teisę susirašinėti ribojanti priemonė, kuria reaguojama į neteisėtus grupinius veiksmus, šiurkščiai pažeidžiančius pataisos įstaigos vidaus tvarką;

- priemonė, taikoma įstatymo įgaliotų subjektų (pataisos įstaigos direktoriaus arba jį pavaduojančio pareigūno) priimtų individualių teisės aktų pagrindu;

– laikino pobūdžio priemonė.

3.2. Kodekso 146 straipsnio „Nuteistųjų laikymo sąlygos baudos arba drausmės izoliatoriuose ir karceriuose“ 1 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) *inter alia* nustatyta: „Baudos arba drausmės izoliatoriuose ir karceriuose laikomi nuteistieji neturi teisės gauti pasimatymų, smulkiųjų paketų su spauda, įsigyti maisto produktų ir būtiniausių reikmenų, siųsti laišku, taip pat paskambinti telefonu.“

Taigi pagal Kodekso 146 straipsnio 1 dalį (2010 m. sausio 14 d. redakcija) baudos arba drausmės izoliatoriuose ir karceriuose laikomiems nuteistiesiems draudžiama *inter alia* siųsti laiškus. Atsižvelgiant į Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatytą draudimą susirašinėti tarpusavyje laisvės atėmimo vietose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, pagal Kodekso 146 straipsnio 1 dalį (2010 m. sausio 14 d. redakcija) baudos arba drausmės izoliatoriuose ir karceriuose laikomiems nuteistiesiems draudžiama siųsti laiškus nuteistiesiems laisvės atėmimo vietose laikomiems jų sutuoktiniams ar artimiesiems giminaičiams, taip pat kitiems asmenims, kurie nėra laisvės atėmimo vietose laikomi nuteistieji.

Pagal Kodekso 142 straipsnio 1 dalies 4, 5 punktus už baismės atlikimo režimo reikalavimų pažeidimą nuteistiesiems gali būti skiriamos tokios nuobaudos, kaip atvirose kolonijose ir pataisos namuose laikomų nuteistųjų uždarymas į baudos izoliatorių iki penkiolikos parų arba nepilnamečių nuteistųjų uždarymas į drausmės izoliatorių iki dešimties parų, kalėjimuose laikomų nuteistųjų uždarymas į karcerį iki penkiolikos parų. Pagal Kodekso 143 straipsnio 1 dalį (2005 m. balandžio 21 d. reakcija) 142 straipsnio 1 dalyje numatytos nuobaudos skiriamos tam įgalioto pareigūno nutarimu arba įsakymu.

Aiškinant Kodekso 146 straipsnio 1 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą kartu su nustatytuoju Kodekso 142 straipsnio 1 dalies 4, 5 punktuose, 143 straipsnio 1 dalyje (2005 m. balandžio 21 d. reakcija), pažymėtina, kad:

– Kodekso 146 straipsnio 1 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) nustatytas baudos arba drausmės izoliatoriuose ir karceriuose laikomų nuteistųjų teisės susirašinėti ribojimas – draudimas siųsti laiškus yra sudedamoji nuteistiesiems taikomos nuobaudos (uždarymo į baudos izoliatorių, drausmės izoliatorių arba į karcerį) dalis;

– ši priemonė yra taikoma tam įgalioto pareigūno priimto individualaus teisės akto dėl tokios nuobaudos skyrimo konkrečiam nuteistajam pagrindu;

– ši priemonė yra laikino pobūdžio.

4. Apibendrinant Kodekse nustatytą teisinį reguliavimą, kuriuo ribojama laisvės atėmimo vietose laikomų nuteistųjų teisė susirašinėti, pažymėtina, kad:

– Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje, kurią ginčija pareiškėjas, yra nustatytas bendro pobūdžio,

t. y. neatsižvelgiant į jokiais aplinkybėmis, draudimas susirašinėti tarpusavyje laisvės atėmimo vietose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai;

– Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija), 119 straipsnio 1 dalies 1 punkte, 146 straipsnio 1 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) yra nustatytos laikino pobūdžio priemonės, kuriomis ribojama nuteistųjų teisė susirašinėti, – nuteistųjų, kuriems paskirtos laisvės atėmimo bausmės, laiškų tikrinimas, laikinas laiškų siuntimo ir įteikimo pataisos įstaigose laikomiems nuteistiesiems sustabdymas, laikinas laiškų siuntimo draudimas baudos arba drausmės izoliatoriuose ir karceriuose laikomiems nuteistiesiems; šios priemonės taikomos konkrečiais atvejais, įstatymų ar kitų teisės aktų tam įgaliotų pareigūnų individualių teisės aktų pagrindu; atsižvelgiant į Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatytą draudimą susirašinėti tarpusavyje laisvės atėmimo vietose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, jos yra taikomos laisvės atėmimo vietose laikomų nuteistųjų susirašinėjimui su nuteistais šiose vietose laikomais jų sutuoktiniais ar artimaisiais giminaičiais, taip pat su visais kitais asmenimis, kurie nėra laisvės atėmimo vietose laikomi nuteistieji.

5. Minėta, kad pareiškėjas prašo ištirti Kodekso 99 straipsnio 2 dalies atitiktį Konstitucijos 22 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

5.1. Konstitucijos 22 straipsnyje *inter alia* nustatyta: „Žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas“ (1 dalis); „Asmens susirašinėjimas, pokalbiai telefonu, telegrafo pranešimai ir kitoks susižinojimas neliečiami“ (2 dalis).

Šiame kontekste pažymėtina, kad asmens susirašinėjimas, kurio neliečiamumą saugo Konstitucija, yra svarbi socialinių ryšių palaikymo forma. Pagal Konstitucijos 22 straipsnio 2 dalį saugoma ir asmenų, kuriems suvaržoma laisvė įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka, teisė į susirašinėjimo neliečiamumą. Tačiau Konstitucijos 22 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta asmens teisė į susirašinėjimo neliečiamumą nėra absoliuti.

5.1.1. Konstitucinis Teismas, *inter alia* aiškindamas Konstitucijos 22 straipsnio 2 dalį, yra pažymėjęs, kad privataus gyvenimo teisinė samprata siejama su asmens teisėtais privataus gyvenimo lūkesčiais; jei asmuo daro nusikalstamas ar kitas priešingas teisei veikas, neteisėtai pažeidžia teisės saugomus interesus, daro žalą atskiriems asmenims, visuomenei ir valstybei, jis supranta arba turi ir gali suprasti, kad tai sukels atitinkamą valstybės institucijų reakciją, kad už jo daromą (ar padarytą) teisės pažeidimą gali būti taikomos valstybės prievartos priemonės, kuriomis bus daromas tam tikras poveikis jo elgesiui; nusikalstamą veiką padaręs asmuo neturi ir negali tikėtis, kad jo privatus gyvenimas bus saugomas lygiai taip pat, kaip ir asmenų, kurie nepažeidžia įstatymų (2003 m. kovo 24 d. nutarimas).

Pagal Konstituciją asmens, padariusio nusikaltimą, laisvė gali būti suvaržyta įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka; suvaržius tokio asmens laisvę, gali būti apribotos jo teisės ir laisvės, tarp jų ir susirašinėjimo neliečiamumas (Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 24 d. nutarimas).

5.1.2. Įstatymų leidėjas, nustatydamas teisinį reguliavimą, kuriuo yra apribojamos asmenų, nuteistų laisvės atėmimu, žmogaus teisės ir laisvės, taip pat jų teisė į susirašinėjimo neliečiamumą, yra saistomas Konstitucijos; pagal Konstituciją nuteistųjų teisę į susirašinėjimo neliečiamumą galima apriboti tik įstatymu, kuriame turi būti nurodyti tokio apribojimo pagrindai ir tvarka (Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 24 d. nutarimas). Ribojimas turi būti toks, kad tarp pasirinktų priemonių ir siekiamo teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo būtų protingas santykis; šiam tikslui pasiekti gali būti nustatytos tokios priemonės, kurios būtų pakankamos ir asmens teisės bei laisvės ribotų ne daugiau, negu yra būtina (Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d., 2001 m. spalio 2 d., 2003 m. kovo 24 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad bendrų interesų apsauga demokratinėje teisinėje valstybėje negali paneigti konkrečios žmogaus teisės ar laisvės apskritai, kad nustatyti ir taikomi ribojimai neturi pažeisti atitinkamos žmogaus teisės esmės (1998 m. gruodžio 9 d., 2003 m. kovo 24 d. nutarimai).

5.2. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas – universalus principas, kuriuo yra grindžiama visa Lietuvos teisės sistema ir pati Konstitucija. Konstitucinis teisinės valstybės principas – itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas, be kitų reikalavimų, suponuoja ir tai, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės (*inter alia* 2000 m. vasario 23 d., 2010 m. gruodžio 22 d., 2013 m. gegužės 16 d., 2013 m. spalio 9 d., 2014 m. balandžio 14 d. nutarimai).

Konstitucinio Teismo aktuose taip pat ne kartą konstatuota, kad vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų yra konstitucinis proporcingumo principas, kuris reiškia, kad įstatyme numatytos priemonės turi atitikti teisėtus ir visuomenei svarbius tikslus, kad šios priemonės turi būti būtinos minėtiems tikslams pasiekti ir kad jos neturi varžyti asmens teisių ir laisvių akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti (*inter alia* 2009 m. gruodžio 11 d., 2013 m. vasario 15 d., 2013 m. gegužės 16 d., 2013 m. spalio 9 d., 2014 m. balandžio 14 d. nutarimai).

Reikalavimas laikantis konstitucinio proporcingumo principo asmens teisių ir laisvių įstatymu neriboti labiau, negu reikia teisėtiems ir visuomenei svarbiems tikslams pasiekti, *inter alia* suponuoja reikalavimą įstatymų leidėjui nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris sudarytų prielaidas pakankamai individualizuoti asmens teisių ir laisvių ribojimus: ribojantis asmens teisės ir laisvės

įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas turi būti toks, kad būtų sudarytos prielaidos kiek įmanoma įvertinti individualią kiekvieno asmens padėtį ir, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamai individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas ribojančias jo teisės priemones (Konstitucinio Teismo 2011 m. liepos 7 d., 2014 m. balandžio 14 d. nutarimai).

5.3. Taigi, kaip minėta, Konstitucijos 22 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta asmens teisė į susirašinėjimo neliečiamumą nėra absoliuti; nuteistųjų teisę į susirašinėjimo neliečiamumą galima apriboti tik įstatymu, kuriame turi būti nurodyti tokio ribojimo pagrindai ir tvarka; ribojimas turi būti toks, kad tarp pasirinktų priemonių ir siekiamo teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo būtų protingas santykis.

5.4. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad pagal Konstituciją, *inter alia* konstitucinį teisinės valstybės principą, kai tai yra būtina siekiant teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo, įstatymu gali būti nustatyti Konstitucijos 22 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos asmens teisės į susirašinėjimo neliečiamumą, *inter alia* nuteistųjų teisės susirašinėti, ribojimai; įstatymų leidėjui kyla reikalavimas nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų sudarytos prielaidos pakankamai individualizuoti šios nuteistųjų teisės ribojimus, įvertinus individualią jų padėtį ir kitas svarbias aplinkybes.

6. Šiame kontekste pažymėtina, kad Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 8 straipsnyje „Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą“ yra įtvirtinta *inter alia* kiekvieno teisė į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, susirašinėjimo slaptumas. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymo nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės apsaugos ar šalies ekonominės gerovės interesais, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat būtina žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.“

Europos Žmogaus Teisių Teismas, aiškindamas Konvencijos 8 straipsnyje įtvirtintą teisę į susirašinėjimo slaptumą, yra suformulavęs tokias šiai konstitucinės justicijos bylai reikšmingas nuostatas dėl šios teisės ribojimo:

– susirašinėjimo slaptumo ribojimas nepažeistų Konvencijos, jeigu būtų „įstatymo nustatytas“ ir būtinas demokratinėje visuomenėje siekiant vieno ar keleto teisėtų tikslų, nustatytų 8 straipsnio 2 dalyje (2005 m. vasario 24 d. sprendimas byloje *Jankauskas prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 59304/00, 2006 m. lapkričio 16 d. sprendimas byloje *Čiapas prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 4902/02, 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje *Savenkovas prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 871/02 ir kt.);

– atsižvelgiant į siekiamą teisėtą tikslą, kai kurios nuteistųjų susirašinėjimo kontrolės priemonės (angl. *certain forms of censorship*), tokios kaip atsitiktiniai patikrinimai (išskyrus

laiškus, susijusius su teismo nagrinėjimo klausimais pagal vidaus teisę ar Konvenciją), gali būti taikomos ir pačios savaime nėra nesuderinamos su Konvencija (1983 m. kovo 25 d. sprendimas byloje *Silver ir kiti prieš Jungtinę Karalystę*, peticijų Nr. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, žr. taip pat *a contrario* 2005 m. vasario 24 d. sprendimą byloje *Jankauskas prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 59304/00, 2007 m. sausio 9 d. sprendimą byloje *Puzinas (2) prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 63767/00);

– nustatant ribojimo būtinumą (angl. *the necessity of the interference*) toks pagrindas, kaip, pvz., grėsmė, kad asmuo bėgs, slėpsis ar mėgins daryti poveikį teismui, gali būti laikomas tinkamu siekiant pateisinti tokio asmens kardomąjį kalinimą (suėmimą) ar net tikrinti dalį tokio asmens laiškų, pvz., pateisinti dalies jo susirašinėjimo su tam tikrais pavojingais asmenimis kontrolę (1983 m. kovo 25 d. sprendimas byloje *Silver ir kiti prieš Jungtinę Karalystę*, peticijų Nr. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, žr. taip pat *a contrario* 2005 m. vasario 24 d. sprendimą byloje *Jankauskas prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 59304/00);

– kai kurių laiškų, kuriuos nuteistasis siunčia pažįstamiems ar iš jų gauna, ypač jei jis susirašinėja su anksčiau teistais ar pavojingais asmenimis, tam tikros cenzūravimo priemonės gali būti pateisinamos siekiant teisėto tikslo apsaugoti liudytojus ar nukentėjusiuosius baudžiamosiose bylose; kitos privačios korespondencijos – įskaitant nuteistojo susirašinėjimą su žmona – cenzūravimo priemonės taip pat gali būti pateisinamos, tačiau tam būtinas dar labiau specifinis pateisinimas (angl. *required a more specific justification*) (*mutatis mutandis* 1983 m. kovo 25 d. sprendimas byloje *Silver ir kiti prieš Jungtinę Karalystę*, peticijų Nr. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75);

– sprendimai nesiūsti įkalintų asmenų laiškų, kaip ir jų kontrolė, yra Konvencijos 8 straipsnyje įtvirtintos teisės į susirašinėjimo slaptumą ribojimas (2011 m. sausio 11 d. sprendimas byloje *Mehmet Nuri Ozen ir kiti prieš Turkiją*, peticijų Nr. 15672/08, 24462/08, 27559/08, 28302/08, 28312/08, 34823/08, 40738/08, 41124/08, 43197/08, 51938/08, 58170/08).

Apibendrinant šias Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos nuostatas, pažymėtina, kad pagal Konvenciją nuteistųjų tarpusavio susirašinėjimo teisė gali būti ribojama, jei toks ribojimas yra nustatytas įstatymu, juo siekiama teisėtų tikslų ir demokratinėje visuomenėje tai yra būtinos ir proporcingos priemonės minėtiems teisėtiems tikslams pasiekti. Taigi pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką valstybėms iš esmės nedraudžiama kontroliuoti ar tam tikrais atvejais net uždrausti nuteistųjų teisę susirašinėti, tačiau bet kokios priemonės (pvz., laiškų atsitiktiniai tikrinimai, cenzūravimas, susirašinėjimo su tam tikrais asmenimis draudimas ir pan.) turi būti numatytos įstatyme, jomis turi būti siekiama teisėtų tikslų, vardinamų Konvencijos 8

straipsnio 2 dalyje, ir kiekvienu atveju turi būti sprendžiama, kiek jos yra būtinos ir proporcingos priemonės teisėtiems tikslams pasiekti.

7. Šiame kontekste paminėtina, kad Europos Tarybos Ministrų Komitetas 2006 m. sausio 11 d. priėmė rekomendaciją šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalinimo taisyklių“. Šios rekomendacijos priede išdėstytų taisyklių 24.1 punkte *inter alia* nustatyta, kad „kaliniams turi būti leidžiama kuo dažniau susirašinėti ir bendrauti telefonu ar kitokiomis ryšio priemonėmis su savo šeimomis, kitais asmenimis ir įvairių organizacijų atstovais“; pagal taisyklių 24.2. punktą *inter alia* kalinių bendravimas prireikus gali būti ribojamas, jei tai būtina tiriant nusikaltimus, palaikant tvarką, užtikrinant saugumą, užkertant kelią nusikaltimams ir apsaugant nusikaltimų aukas, tačiau taikant tokius ribojimus, įskaitant teismo nustatytus specialius ribojimus, turi būti išlaikomas priimtina minimalus bendravimo lygis.

8. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtina, kad nuteistųjų, kurie tarpusavyje nėra sutuoktiniai ar artimieji giminaičiai, susirašinėjimo draudimas buvo analizuojamas ir Latvijos Respublikos Konstitucinio Teismo praktikoje.

Latvijos Respublikos Konstitucinis Teismas, vertindamas Latvijos Respublikos Saeimos 2004 m. lapkričio 11 d. priimto įstatymo „Latvijos bausmių vykdymo kodekso pakeitimai“ 49 skirsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, kad „laisvės atėmimo vietose nuteistųjų, jeigu jie nėra giminaičiai ar sutuoktiniai, tarpusavio susirašinėjimas draudžiamas“, atitiktį Latvijos Respublikos Konstitucijai, šią nuostatą pripažino antikonstitucine (Latvijos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. gruodžio 18 d. sprendimas byloje Nr. 2009-10-01).

Latvijos Respublikos Konstitucinis Teismas konstatavo, kad susirašinėjimas – tai viena iš galimybių turėti privatų gyvenimą; jeigu nuteistiesiems draudžiama susirašinėti, iš jų taip pat atimama galimybė kurti ir palaikyti socialinius santykius su kitais asmenimis; nuteistųjų, kurie nėra sutuoktiniai ar artimieji giminaičiai, tarpusavio susirašinėjimas galėtų būti laikomas resocializacijos elementu, ypač tais atvejais, kai laisvėje nesama asmenų, su kuriais nuteistasis galėtų susirašinėti; resocializacijos tikslas nėra apriboti nuteistųjų tarpusavio ryšius, jeigu šie ryšiai nekelia grėsmės bausmių vykdymo tikslams; susirašinėjimo kontrolė laikoma pakankamai veiksminga priemone visuomenei apsaugoti nuo nusikaltimų, jeigu tarp visuomenės saugumo ir būtinybės nuteistuosius reintegruoti į visuomenę išlaikoma pagrįsta pusiausvyra; asmens teisės būtų apribotos mažesniu mastu, jeigu pagal teisinį reguliavimą būtų galima įvertinti nuteistojo susirašinėjimo poveikį visuomenės saugumui, laisvės atėmimo vietos saugumui ir tvarkai, taip pat tai, ar susirašinėjimu nebūtų pažeisti bausmės vykdymo tikslai, ir jeigu kiekviena konkreti situacija ir aplinkybės galėtų būti vertinamos individualiai. Atsižvelgdamas į tai, Latvijos Respublikos Konstitucinis Teismas padarė išvadą, kad byloje ginčytas teisinis reguliavimas tiek, kiek juo įtvirtintas nuteistųjų

tarpusavio susirašinėjimo draudimas neindividualizuotas pagal įstatymų nustatytus kriterijus, nebuvo socialiniu požiūriu būtinas, nes visuomenės saugumui užtikrinti galėjo būti numatytos švelnesnės priemonės, mažiau ribojančios asmens teisę į privatų gyvenimą.

9. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas tiria, ar Kodekso 99 straipsnio 2 dalis tiek, kiek joje nustatyta teisiniu reguliavimu draudžiamas kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, tarpusavio susirašinėjimas, neprieštarauja Konstitucijos 22 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Pareiškėjo abejonė dėl šio teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai grindžiama tuo, kad juo nustatyta draudimu asmens teisės ir laisvės ribojamos daugiau, nei būtina, nes šiuo draudimu siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus būtų galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis.

9.1. Minėta, kad:

– Konstitucijos 22 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta asmens teisė į susirašinėjimo neliečiamumą nėra absoliuti; nuteistųjų teisę į susirašinėjimo neliečiamumą galima apriboti tik įstatymu, kuriame turi būti nurodyti tokio ribojimo pagrindai ir tvarka; ribojimas turi būti toks, kad tarp pasirinktų priemonių ir siekiamo teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo būtų protingas santykis;

– pagal Konstituciją, *inter alia* konstitucinį teisinės valstybės principą, kai tai yra būtina siekiant teisėto ir visuotinai svarbaus tikslo, įstatymu gali būti nustatyti Konstitucijos 22 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos asmens teisės į susirašinėjimo neliečiamumą, *inter alia* nuteistųjų teisės susirašinėti, ribojimai; įstatymų leidėjui kyla reikalavimas nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų sudarytos prielaidos pakankamai individualizuoti šios nuteistųjų teisės ribojimus, įvertinus individualią jų padėtį ir kitas svarbias aplinkybes.

9.2. Taip pat minėta, kad Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje, kurios atitiktį Konstitucijai ginčija pareiškėjas, yra nustatytas bendro pobūdžio, t. y. neatsižvelgiant į jokiais aplinkybes, draudimas susirašinėti tarpusavyje kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai.

Taigi šiuo teisiniu reguliavimu kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, yra draudžiama susirašinėti tarpusavyje, neatsižvelgiant nei į tai, ar dėl jų susirašinėjimo galėtų kilti grėsmė visuomenės saugumui, kardomojo kalnimo vietų, areštinių ir pataisos įstaigų vidaus tvarkai, kitų asmenų teisėms ir laisvėms, nei į jokiais kitas reikšmingas aplinkybes. Vadinasi, tokiu Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatyta teisiniu reguliavimu nesudaroma prielaidų pakankamai individualizuoti susirašinėjimo teisės ribojimus, įvertinus individualią nuteistųjų padėtį ir kitas svarbias aplinkybes,

todėl šis teisinis reguliavimas vertintinas kaip ribojantis kardomojo kalnimo vietose, areštines ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų teisę susirašinėti labiau, nei būtina siekiant teisėtų ir visuotinai svarbių tikslų.

9.3. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Kodekso 99 straipsnio 2 dalis tiek, kiek joje nustatyta teisiniu reguliavimu draudžiamas kardomojo kalnimo vietose, areštines ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, tarpusavio susirašinėjimas, prieštarauja Konstitucijos 22 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

10. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija), 119 straipsnio 1 dalies 1 punkte, 146 straipsnio 1 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) yra nustatytos laikino pobūdžio priemonės, kuriomis ribojama nuteistųjų teisė susirašinėti, – nuteistųjų, kuriems paskirtos laisvės atėmimo bausmės, laiškų tikrinimas, laikinas laiškų siuntimo ir įteikimo pataisos įstaigose laikomiems nuteistiesiems sustabdymas, laikinas laiškų siuntimo draudimas baudos arba drausmės izoliatoriuose ir karcериuose laikomiems nuteistiesiems; šios priemonės taikomos konkrečiais atvejais, įstatymų ar kitų teisės aktų tam įgaliotų pareigūnų individualių teisės aktų pagrindu. Įsigaliojus šiam Konstitucinio Teismo nutarimui, kuriuo Kodekso 99 straipsnio 2 dalis pripažinta prieštaraujančia Konstitucijai tiek, kiek joje nustatyta teisiniu reguliavimu draudžiamas kardomojo kalnimo vietose, areštines ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, tarpusavio susirašinėjimas, Kodekso 99 straipsnio 5 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija), 119 straipsnio 1 dalies 1 punkte, 146 straipsnio 1 dalyje (2010 m. sausio 14 d. redakcija) nustatytos priemonės, kuriomis ribojama nuteistųjų teisė susirašinėti, galės būti taikomos ir nuteistųjų, kurie yra laikomi kardomojo kalnimo vietose, areštines ir pataisos įstaigose, tarpusavio susirašinėjimui.

Pažymėtina ir tai, kad įstatymų leidėjas prireikus gali nustatyti ir kitas kardomojo kalnimo vietose, areštines ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų tarpusavio susirašinėjimą ribojančias priemones (pavyzdžiui, laikiną laiškų siuntimo ar jų įteikimo konkretiems asmenims sustabdymą, laikiną draudimą susirašinėti su konkrečiais asmenimis), kurios būtų mažiau ribojančios, negu Kodekso 99 straipsnio 2 dalyje nustatytas bendro pobūdžio draudimas susirašinėti tarpusavyje kardomojo kalnimo vietose, areštines ir pataisos įstaigose laikomiems nuteistiesiems, kurių nesieja santuokos ar artimosios giminystės ryšiai. Kaip minėta, pagal Konstituciją ribojantis nuteistųjų teisę susirašinėti teisinis reguliavimas *inter alia* turi būti toks, kad būtų sudarytos prielaidos pakankamai individualizuoti šios nuteistųjų teisės ribojimus, įvertinus individualią jų padėtį ir kitas svarbias aplinkybes.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (Žin., 2002, Nr. 73-3084) 99 straipsnio 2 dalis tiek, kiek joje nustatytu teisiniu reguliavimu draudžiamas kardomojo kalinimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, tarpusavio susirašinėjimas, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Dainius Žalimas